

Cluster Analysis of Schools - based on Educational Standards for External Quality Assessment : Basic Education Level of Schools in Southern Border Provinces

Sompoch Srisamut¹, Wirat Thummarpon² and Prasert Bandisak³

¹Graduate Student (Educational Measurement and Research),

E-mail: sorfee28@hotmail.com

²Ph.D.(Adult and Higher Education), Associate Professor,

Department of Educational Evaluation and Research,

³Ph.D.(Educational Administration), Lecturer,

Faculty of Education,

Prince of Songkla University

Abstract

This purposes of this survey research were to group and identify characteristics of schools based on 14 educational standards for external quality assessment of the basic educational level and to study the relationships between educational standards. The sample were 278 primary schools in Pattani, Yala, and Narathiwat which had received the first round assessment by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization)(ONSQA) during 2001 – 2005. The data used in this study were retrieved from the data base of the ONSQA. Cluster Analysis through the K-means technique and correlation were used for data

analysis. The findings revealed that the schools could be grouped into 3 clusters. The first cluster which comprised 139 schools (or 50%) was named “the school cluster of standard quality”. The second cluster which comprised 100 schools (or 36%) was named “the school cluster of inferior quality concerning administrators and teachers”. The third cluster which comprised 39 schools (or 14%) was named “the school cluster of more inferior quality concerning learners”. It was also found that the relationships among the standards concerning learners, teachers and administrators were significance at .01 level, with correlation coefficient from .446 to .528 .

Keywords: cluster analysis, educational quality assessment, educational standards, quality assessment

การวิเคราะห์การจัดกลุ่มโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมโภชน์ ศรีสมุท¹, วิรัตน์ ธรรมาภรณ์² และประเสริฐ บัณฑิตศักดิ์³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท (การวัดผลและวิจัยการศึกษา),

E-mail: sorfee28@hotmail.com

²Ph.D. (Adult and Higher Education), รองศาสตราจารย์,

ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา,

³Ph.D. (Educational Administration), อาจารย์,

ภาควิชาบริหารการศึกษา,

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกลุ่มและค้นหาคุณลักษณะของกลุ่มโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 14 มาตรฐาน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่ได้รับการประเมินภายนอกรอบแรกจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)(สมศ.) ในระหว่าง ปี 2544-2548 จำนวนทั้งหมด 278 โรงเรียน และใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ การวิเคราะห์จัดกลุ่ม และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า สามารถจัดกลุ่มโรงเรียนได้ 3 กลุ่ม โดย กลุ่มที่ 1 ชื่อว่า กลุ่มโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐาน มี 139 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50 กลุ่มที่ 2 ชื่อว่า กลุ่มโรงเรียนที่ด้อยมาตรฐานด้านผู้บริหารและด้านครู มี 100 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 36 กลุ่มที่ 3 ชื่อว่า กลุ่มโรงเรียนที่ด้อยมาตรฐานด้านผู้เรียน มี 39 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 14 และพบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .446 ถึง .528

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพ, การประเมินคุณภาพการศึกษา, การวิเคราะห์การจัดกลุ่ม, มาตรฐานการศึกษา

บทนำ

องค์ประกอบด้านทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญที่สุด หากประเทศมีประชากรที่มีคุณภาพแล้ว ประเทศก็จะมีความสำเร็จก้าวหน้า คุณภาพของประชากรนั้นไม่เพียงแต่การที่ประชากรมีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการ หรือทางด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการที่ประชากรมีความรู้คุณธรรมด้วย ซึ่งต้องเกิดจากกระบวนการทางการศึกษา Good (1973, 202 อ้างถึงใน บทบาททางการศึกษาของสื่อมวลชน, ม.ป.ป.) กล่าวว่าการศึกษามุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งทางด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านสังคม ควบคู่กันไปทั้งในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และการขัดเกลาทางสังคม โดยพัฒนาคนให้มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ตลอดจนการเคารพและรักษากฎเกณฑ์ของสังคม ทำงานด้วยความอดทนมากกว่าที่จะหวังผลสำเร็จด้วยวิธีลัดที่ขาดคุณภาพ อีกทั้ง ส่งเสริมให้คนยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวศาสนาที่ตนนับถือ หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างคนให้เป็นประชากรที่ เก่ง ดี และมีสุข

จากความหมายของการศึกษาทำให้เห็นว่าการศึกษาคือกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ต้องดำเนินการดูแล และควบคุมให้การจัดการศึกษานั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายและความต้องการของชุมชน ของสังคม รวมถึงตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศชาติ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสนองความต้องการของผู้เรียนหรือผู้ศึกษาเป็นสำคัญ การที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุง 2545 หมวด 6 ในมาตรา 48 ที่กำหนดว่า

“มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และได้ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

นอกจากเป็นการสนองตอบเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แล้ว การดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษายังถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ละเลยไม่ได้เพราะการประกันคุณภาพเป็นการรับรองมาตรฐานคุณภาพในทุกๆ ด้านของการจัดการศึกษา เพื่อให้ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการมีความมั่นใจที่รับนักเรียนหรือนักศึกษา เข้าทำงานหรือศึกษาต่อในสถาบันการศึกษานั้นๆ นอกจากนี้ การประกันคุณภาพเพื่อการรับรองมาตรฐาน จะช่วยในการตรวจสอบระบบการบริหารงานของโรงเรียน เพื่อค้นหาจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นในกระบวนการต่างๆ ซึ่งจะออกมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการนำผลการประเมินนั้นไปพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนต่อไป

ในทางกลับกันหากโรงเรียนไม่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพเพื่อการรับรองมาตรฐานจะไม่สามารถประกันได้เลยว่า การบริหารจัดการในโรงเรียนเหล่านั้นมีประสิทธิภาพที่สมบูรณ์เอื้อต่อการเรียนการสอน อันจะนำไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่พึงพอใจ อาจส่งผลให้กำลังคนของชาติขาดความรู้ความสามารถที่จะแข่งขันในสังคมโลก ขาดความรู้ที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ไม่สามารถสื่อสารได้ถูกต้องขาดทักษะในการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุและผล อันเป็นผลให้ประเทศชาติต้องตกอยู่ในสภาวะวิกฤตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง

และการวิกฤตในด้านการศึกษาเอง (กมล สุดประเสริฐ, ม.ป.ป.)

โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส การจัดการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมือนกับจังหวัดอื่นในประเทศไทย แต่อาจจะมีที่แตกต่างกันบ้างก็คือ การที่ประชาชนส่วนใหญ่ในนั้นนับถือศาสนาอิสลาม จึงนิยมส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำให้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่าพื้นที่อื่น แต่อย่างไรก็ดี การจัดการศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังคงยึดแนวทางที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ โดยการกระจายอำนาจมายังเขตพื้นที่การศึกษาในการรับผิดชอบโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การศึกษาระดับก่อนประถม การศึกษาระดับประถม การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งระดับมัธยมแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญศึกษา กับประเภทอาชีวศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2546)

การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับอุดมศึกษาล้วนมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ การที่จะจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพนั้นจะต้องมีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐาน เพื่อรับรองคุณภาพของการจัดการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549) ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง ให้มีการบริหารจัดการทำงานที่เน้นคุณภาพ มีระบบการประเมินผลภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด จากนั้น จึงจัดทำรายงาน

ผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบทุกปี และต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อชี้จุดแข็ง จุดอ่อนให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), 2545)

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยได้แบ่งเป็น 2 ระบบคือการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติ และการดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากองค์กรภายนอก ซึ่งเป็นหน้าที่ของ สมศ. ในการดำเนินการประเมินภายนอกแก่โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ ซึ่งที่ผ่านมาก็ได้ดำเนินการไปแล้วในการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษารอบแรกในช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2544-2548

จากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอก รอบแรกพบว่า มีสถานศึกษาประมาณ 2 ใน 3 ของสถานศึกษามีแนวโน้มไม่ได้มาตรฐาน โดยน่าจะเรียกได้ว่าเข้าขั้นโคมา หรือเป็นโรงเรียน ICU ถึงกว่า 15,000 แห่ง ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กของรัฐที่อยู่ในชนบทที่ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน และจากการประเมินรอบสองที่เพิ่งผ่านไปกว่า 7,000 แห่ง พบว่า มีหลายโรงเรียนที่ไม่ได้นำผลการประเมินรอบแรกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ทำให้ผลการประเมินรอบสองยังไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำทุกมาตรฐานเหมือนเดิม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1, 2549)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจากการศึกษาของ อัมมาร สยามวาลา และคณะ (2549) พบว่า การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ผลที่ค่อนข้างน่าวิตก โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องคุณภาพการศึกษาในวิชาสามัญที่ท้ายที่สุดอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจตามมา

จากการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบแรก จะเห็นคุณภาพของการจัดการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวม และพบว่า ยังมีโรงเรียนจำนวน

มากที่มีได้สังเกตเห็นถึงการนำเอาผลการประเมินคุณภาพรอบแรกไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งผิดเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ อาจมาจากสาเหตุบางประการ เช่น ขาดความพร้อมทางด้านบุคลากร ขาดความพร้อมทางด้านงบประมาณ หรือผู้บริหารบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์

สำหรับปัญหาการละเลยโดยไม่นำผลการประเมินที่ได้จากรอบแรกมาใช้ประโยชน์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบโรงเรียนหรือสถาบันอยู่ ควรมีส่วนช่วยในการผลักดัน หรือส่งเสริมให้โรงเรียนหรือสถาบันได้ดำเนินการนำผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่สมศ.กำหนด การที่จะพัฒนาการศึกษาให้ได้รับมาตรฐานในทุก ๆ ด้านนั้นจะต้องคำนึงปัจจัยหลาย ๆ ด้าน และปัจจัยที่สำคัญคืองบประมาณซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดหน่วยงานต่าง ๆ ต้องทราบถึงลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนานั้น ว่ามีคุณลักษณะอย่างไร มีความคล้ายหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร ในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละโรงเรียน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดกลุ่มโรงเรียนที่มีความคล้ายกันอยู่กลุ่มเดียวกัน และโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันอยู่กลุ่มต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนดังกล่าวไปพร้อมๆกันและตรงกับความต้องการของแต่ละกลุ่มโรงเรียนมากที่สุด ซึ่งจะเป็นการลดทั้งระยะเวลา ลดงบประมาณ และสามารถพัฒนาได้ตรงกับความต้องการของโรงเรียน โดยที่คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่มโรงเรียนด้วย

งานวิจัยครั้งนี้จึงได้ดำเนินการเพื่อจัดกลุ่มและค้นหาคุณลักษณะของกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้รับการประเมินรอบแรกจาก สมศ. และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐาน

เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาแต่ละด้าน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในกลุ่มของโรงเรียนที่ประสบปัญหาที่แตกต่างกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อจัดกลุ่มและค้นหาคุณลักษณะของกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการประเมินรอบแรกจาก สมศ.
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภายในระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกแต่ละด้าน: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถแบ่งกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเกณฑ์ และหาคุณลักษณะของแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาโรงเรียนในระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปเผยแพร่เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ในโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงได้
3. ข้อมูลที่ได้สามารถเป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (สมศ.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือกระทรวงศึกษาธิการ
4. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาที่สอนในวิชาครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ เช่น การบริหารการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา หรือการวิจัยทางการศึกษา เป็นต้น

วิธีการวิจัย

1. แบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาการจัดกลุ่มโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิธีการวิเคราะห์การรวมกลุ่มจากข้อมูลผลการประเมินภายนอก(รอบแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548) จากสมศ.ในกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ โรงเรียนระดับประถมศึกษา หรือช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 2 ที่อยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการประเมินภายนอก รอบแรก จำนวนทั้งหมด 780 โรงเรียน (สำนักงานเขตตรวจราชการที่ 12, 2548)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ โรงเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการประเมินจาก สมศ. รอบแรก ในระหว่างปี 2544-2548 โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สมศ. เป็นผู้ประเมิน จำนวนทั้งหมด 278 โรงเรียน ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2549) โดยผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายชั้น (multi-stage random sampling) ซึ่งชั้นแรกสุ่มตัวอย่างแบบชั้น (stratified random sampling) โดยสุ่มโรงเรียนตามสัดส่วนของโรงเรียนแต่ละจังหวัด ชั้นต่อมาสุ่มตัวอย่างแบบชั้น โดยสุ่มโรงเรียนในแต่ละสังกัดตามสัดส่วนในแต่ละ

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสังกัดในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	สังกัด					รวม
	ตชด	ท้องถิ่น	สพฐ.	สช.	สช. (อิสลาม)	
ปัตตานี	1	3	99	3	4	110
ยะลา	1	3	65	1	3	73
นราธิวาส	1	3	87	3	1	95
รวม	3	9	251	7	8	278

จังหวัด ได้แก่ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักการศึกษาส่วนท้องถิ่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (โรงเรียนอิสลาม) และขั้นสุดท้ายสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับฉลากโรงเรียนในแต่ละสังกัด แต่ละจังหวัด จำนวนทั้งหมด 278 โรงเรียน (ตาราง 1)

3. ข้อมูลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกจาก สมศ. ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (สมศ.) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้แก่ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพรอบแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบแรก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ด้าน 14 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน มาตรฐานด้านครู จำนวน 2 มาตรฐาน และมาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การจัดกลุ่ม

โรงเรียนตามผลการประเมินคุณภาพภายนอกแรก ด้วยวิธีการวิเคราะห์จัดกลุ่มการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานแต่ละด้าน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยจำแนกเป็นรายจังหวัด สังกัด และขนาดของโรงเรียน รวมถึงพิจารณาว่าโรงเรียนในแต่ละสังกัด แต่ละจังหวัด และแต่ละขนาดนั้น มีจำนวนโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับใดบ้าง และแยกพิจารณาในแต่ละตัวแปร (มาตรฐาน) เพื่อศึกษาถึงภาพรวมของโรงเรียนประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าในแต่ละตัวแปร (มาตรฐาน) ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละเท่าไร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอในรูปแบบของค่าความถี่ และร้อยละ

2. การจัดกลุ่มโรงเรียนตามผลการประเมินคุณภาพภายนอกแรกด้วยวิธีการวิเคราะห์จัดกลุ่ม
การจัดกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ วิเคราะห์โดยใช้มาตรฐานทั้ง 14 มาตรฐานเป็นตัวแปรทั้ง 14 ตัวแปร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาโครงสร้างของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการประเมินภายนอกแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 โดยการวิเคราะห์การจัดกลุ่ม (cluster analysis)

2.1.1 คำนวณหาจุดกึ่งกลางของกลุ่ม

2.1.2 คำนวณหาระยะห่างด้วยวิธีการวิธี

Euclidean Distance

2.1.3 พิจารณาการย้ายกลุ่มจะใช้เกณฑ์การย้ายที่คำนวณได้คือจะทำการย้ายหน่วยที่ i ไปยังกลุ่มที่ทำให้ระยะห่างจากหน่วยที่ i ไปยังจุดกึ่งกลางกลุ่มมีค่าต่ำสุด ถ้าในขั้นนี้ไม่มีการย้ายกลุ่มอีก แสดงว่ากลุ่มที่แบ่งได้นั้นเหมาะสมแล้ว แต่ถ้าในขั้นนี้มีการย้ายกลุ่มกลุ่มที่มีในหน่วยย้ายเข้าหรือย้ายออกจะต้องทำการคำนวณหาจุดกึ่งกลางกลุ่มใหม่นั้นคือต้องกลับไปทำขั้นตอนที่ 2.1.1 ต่อ

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละด้าน ด้วย Pearson's Correlation

4. เงื่อนไขในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เนื่องจากในการวิเคราะห์การจัดกลุ่มโรงเรียน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง มากกว่า 200 โรงเรียน จึงใช้วิธีการรวมกลุ่ม ด้วยวิธี K-Means (กัลยา วานิชบัญชา, 2548)

4.2 เนื่องจากมาตรฐานแต่ละข้อมีระดับการวัดเท่ากัน คือระดับ 1-3 จึงสามารถที่จะเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (Standardized แบบ Z-score) หรือไม่ได้ แต่ด้วยข้อตกลงของเทคนิควิธีการ K-Means จะต้องทำการมาตรฐาน (Standardized) ข้อมูลก่อนเสมอ (กัลยา วานิชบัญชา, 2548)

4.3 เทคนิค K-Means นั้น ผู้ใช้จะต้องกำหนดจำนวนกลุ่มที่แน่นอนไว้ล่วงหน้า กรณีที่ผู้วิจัยยังไม่แน่ใจว่าควรมีกี่กลุ่มจึงจะเหมาะสม จึงใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ ทำการวิเคราะห์ด้วยวิธี K-Means หลาย ๆ ครั้ง แต่ละครั้งกำหนดจำนวนกลุ่มแตกต่างกันไป เช่น เป็น 2, 3, 4 และ 5 กลุ่ม แล้วพิจารณาหาจำนวนกลุ่มที่เหมาะสม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการจัดกลุ่มโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สามารถจัดกลุ่มโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ 3 กลุ่ม ดังตาราง 2
การจัดกลุ่มโรงเรียนด้วยตัวแปรมาตรฐานทั้ง 14 มาตรฐาน โดยกำหนดจำนวนกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากที่สุด คือ มีสมาชิกทั้งหมด 139 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ กลุ่มที่ 2 มีสมาชิก 100 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.0 และกลุ่มที่ 3

ตาราง 2 จำนวนโรงเรียนแต่ละกลุ่มเมื่อจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่	จำนวน(โรงเรียน)	ร้อยละ(%)
1	139	50
2	100	36
3	39	14
รวม	278	100

มีสมาชิก 39 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ซึ่งมีสมาชิกน้อยที่สุด ดังตาราง 2

ลักษณะของแต่ละกลุ่มนอกจากจะสามารถพิจารณาได้จากผลการจัดกลุ่มดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มาตรฐานแล้วของแต่ละตัวแปรในแต่ละกลุ่มโรงเรียน ซึ่งค่าเฉลี่ยเหล่านี้ คือ ค่ากลางของตัวแปรในแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ Standardized แล้ว ของแต่ละตัวแปรในแต่ละกลุ่มโรงเรียน

ตัวแปร (มาตรฐาน)	กลุ่มที่		
	1	2	3
ด้านผู้เรียน			
มาตรฐานที่ 1	.367**	-.185	-.835*
มาตรฐานที่ 4	.319**	-.309	-.346*
มาตรฐานที่ 5	.255**	-.214	-.361*
มาตรฐานที่ 6	.348**	-.333	-.389*
มาตรฐานที่ 9	.399**	-.354	-.517*
มาตรฐานที่ 10	.375	.415**	-2.40*
มาตรฐานที่ 12	.317**	-.255	-.478*
ด้านครู			
มาตรฐานที่ 22	.440**	-.528*	-.212
มาตรฐานที่ 24	.394**	-.402*	-.376
ด้านผู้บริหาร			
มาตรฐานที่ 13	.538**	-.622*	-.320
มาตรฐานที่ 14	.622**	-.637*	-.584
มาตรฐานที่ 18	.447**	-.529*	-.236
มาตรฐานที่ 20	.634**	-.693*	-.484
มาตรฐานที่ 25	.445**	-.540*	-.202

**ค่าเฉลี่ยสูงสุดในสามกลุ่ม * ค่าเฉลี่ยต่ำสุดในสามกลุ่ม

ค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวจะมีความแตกต่างกันอยู่ต่างกลุ่มกัน ซึ่งสามารถแยกอธิบายเป็นกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรจะสูงกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ยกเว้นตัวแปร มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .374 หมายถึงค่าเฉลี่ยของมาตรฐานที่ 10 ในกลุ่มที่ 1 เท่ากับ .374 หรือ มากกว่าค่าเฉลี่ยรวม .374 เท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งกลุ่มที่ 1 จะมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มที่ 2 นอกจากนั้นตัวแปรอื่นๆ กลุ่มที่ 1 จะมีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่

จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มาตรฐานด้านครู ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย และมีครูเพียงพอ และมาตรฐานด้านผู้บริหาร ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีค่าเฉลี่ยของตัวแปรดังกล่าวน้อยกว่าอีก 2 กลุ่ม เช่น มาตรฐานที่ 13 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -.622 หรือ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวมถึง .622 เท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการจัดกลุ่มดังกล่าว พบว่า กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพมาตรฐานสูงกว่าอีกสองกลุ่ม และผู้วิจัยจึงได้ตั้งชื่อกลุ่มที่ 1 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐาน”

กลุ่มที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมแล้วค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรจะมีค่าน้อยโดยเฉพาะใน มาตรฐานด้านครู ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย และมีครูเพียงพอ และมาตรฐานด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะมีค่าเฉลี่ยของตัวแปรดังกล่าวน้อยกว่าอีก 2 กลุ่ม เช่น มาตรฐานที่ 13 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -.622 หรือ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวมถึง .622 เท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรภายในกลุ่มแล้วพบว่า ส่วนใหญ่จะติดลบ หรือมีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวม ยกเว้นมาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัยสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ .415 หมายถึงค่าเฉลี่ยของมาตรฐานที่ 10 ในกลุ่มที่ 2 เท่ากับ .415 หรือ มากกว่าค่าเฉลี่ยรวม .415 เท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของทุกตัวแปรภายในกลุ่ม และตัวแปรเดียวกันต่างกลุ่มกัน

จากผลการจัดกลุ่มดังกล่าว พบว่ากลุ่มที่ 2 นั้นเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเด่นในมาตรฐานที่ 10 แต่ก็ด้วยคุณภาพในมาตรฐานด้านครูและผู้บริหาร ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อกลุ่มที่ 2 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่ด้อยมาตรฐานด้านผู้บริหารและด้านครู” แต่อย่างไรก็ดีในมาตรฐานอื่นของกลุ่มที่ 2 ก็ยังต้องได้รับการพัฒนาเช่นกัน

กลุ่มที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่ค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรนั้นติดลบทุกตัวแปร ซึ่งหมายถึง มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวม โดยเฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียน ทั้ง 7 มาตรฐาน และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นพบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน ทั้ง 7 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าอีก 2 กลุ่ม เช่น มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -2.399 หรือ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวมถึง 2.399 เท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและเมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มพบว่า ในมาตรฐานที่ 10 นั้น กลุ่มที่ 3 มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรอื่นภายในกลุ่มอย่างเห็นได้ชัด

จากการจัดกลุ่มดังกล่าว พบว่า กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพมาตรฐานใกล้เคียงกับกลุ่มที่ 2 แต่กลุ่มที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านผู้เรียนต่ำกว่าโดยเฉพาะใน มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 5 และมาตรฐานที่ 9 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อกลุ่มที่ 3 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่ด้อยมาตรฐานด้านผู้เรียน”

โดยสรุปผลการจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่ 1 มีสมาชิกจำนวนโรงเรียน 139 โรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะมีคุณภาพมาตรฐานสูงกว่าอีกสองกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ตั้งชื่อกลุ่มที่ 1 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐาน” ส่วนกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 นั้น เป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มที่ 2 มีสมาชิกจำนวนโรงเรียน 100 โรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนที่ด้อยคุณภาพทุกมาตรฐานยกเว้นมาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ที่มีคุณภาพ แต่คุณภาพด้านผู้บริหารและด้านครูด้อยกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อกลุ่มที่ 2 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่ด้อย

คุณภาพด้านผู้บริหารและด้านครู” และกลุ่มที่ 3 มีสมาชิกจำนวนโรงเรียน 39 โรงเรียน เป็นกลุ่มโรงเรียนที่ด้อยคุณภาพในทุกมาตรฐาน โดยคุณภาพด้านผู้เรียนด้อยกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้ตั้งชื่อกลุ่มที่ 3 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่ด้อยคุณภาพด้านผู้เรียน”

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 4

มาตรฐานแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งมาตรฐานด้านครู กับด้านผู้บริหารมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r = .528$) รองลงมา คือ มาตรฐานผู้เรียนกับด้านครู และด้านผู้เรียนกับด้านผู้บริหาร ($r = .466$ และ $r = .446$) ตามลำดับ จากความสัมพันธ์ของแต่ละด้านดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาว่าทั้ง 14 มาตรฐานมีมาตรฐานใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เพื่ออธิบายถึงลักษณะของความสัมพันธ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละมาตรฐานทั้ง 14 มาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 5

ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานทั้ง 14 มาตรฐาน พบว่า มาตรฐานส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นมาตรฐานที่ 1 กับมาตรฐานที่ 5 มาตรฐานที่ 22 และมาตรฐานที่ 25 มาตรฐานที่ 4 กับมาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 5 กับมาตรฐานที่ 12

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

มาตรฐานการศึกษา	ด้านผู้เรียน	ด้านครู	ด้านบริหาร
ด้านผู้เรียน	1	.466**	.446**
ด้านครู		1	.528**
ด้านบริหาร			1

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน	มาตรฐาน ที่ 1	มาตรฐาน ที่ 4	มาตรฐาน ที่ 5	มาตรฐาน ที่ 6	มาตรฐาน ที่ 9	มาตรฐาน ที่ 10	มาตรฐาน ที่ 12	มาตรฐาน ที่ 22	มาตรฐาน ที่ 24	มาตรฐาน ที่ 13	มาตรฐาน ที่ 14	มาตรฐาน ที่ 18	มาตรฐาน ที่ 20	มาตรฐาน ที่ 25
มาตรฐานที่ 1	1	.203**	.028	.270**	.354**	.320**	.138*	.087	.211**	.137*	.168**	.175**	.241**	.078
มาตรฐานที่ 4		1	.283**	.406**	.282**	.110	.142*	.335**	.163**	.223**	.198**	.328**	.233**	.173**
มาตรฐานที่ 5			1	.307**	.241**	.145*	.076	.270**	.230**	.123*	.122*	.236**	.189**	.251**
มาตรฐานที่ 6				1	.350**	.155**	.278**	.356**	.180**	.241**	.243**	.355**	.302**	.287**
มาตรฐานที่ 9					1	.202**	.190**	.234**	.305**	.125*	.167**	.192**	.284**	.149*
มาตรฐานที่ 10						1	.193**	.070	.157**	.108	.213**	.063	.179**	.044
มาตรฐานที่ 12							1	.163**	.099	.148*	.092	.224**	.246**	.145*
มาตรฐานที่ 22								1	.162**	.336**	.314**	.460**	.359**	.452**
มาตรฐานที่ 24									1	.238**	.284**	.136*	.314**	.210**
มาตรฐานที่ 13										1	.527**	.431**	.492**	.356**
มาตรฐานที่ 14											1	.328**	.502**	.407**
มาตรฐานที่ 18												1	.394**	.462**
มาตรฐานที่ 20													1	.377**
มาตรฐานที่ 25														1

* p < 0.05 ** p < 0.01

มาตรฐานที่ 10 กับ มาตรฐานที่ 22, 13, 18 และ มาตรฐานที่ 25

และมาตรฐานที่ 12 กับมาตรฐานที่ 24 และมาตรฐานที่ 14 ซึ่งเป็นกลุ่มมาตรฐานที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกลุ่มและค้นหาคุณลักษณะของกลุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้รับการประเมินรอบแรกจาก สมศ. โดยตัวแปรที่ผู้วิจัยใช้ในการแบ่งกลุ่ม คือ ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนที่ประเมินตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 14 มาตรฐานโดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ด้านผู้เรียนมี 7 มาตรฐาน ด้านครู มี 2 มาตรฐาน และด้านผู้บริหารมี 5 มาตรฐาน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละด้านซึ่งมี 3 ด้าน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดกลุ่มโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ 3 กลุ่ม

1.1 ลักษณะของกลุ่มโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม

จากผลการวิจัย พบว่า เมื่อจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม จะได้กลุ่มโรงเรียนที่มีความคล้ายกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และโรงเรียนที่อยู่ต่างกลุ่มกันจะมีคุณภาพแตกต่างกันใน 14 มาตรฐาน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีสมาชิกจำนวนโรงเรียน 139 โรงเรียน คิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 50 ของโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะมีคุณภาพมาตรฐานสูงกว่าอีกสองกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้ตั้งชื่อกลุ่มที่ 1 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐาน” จากผลการจัดกลุ่มโรงเรียนในกลุ่มที่ 1 นั้น พบว่า มาตรฐานของกลุ่มที่ 1 จะสูงกว่ากลุ่มอื่นคือกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ในทุกมาตรฐานยกเว้นมาตรฐานที่ 10 ซึ่งกลุ่มที่ 1 มีค่าเท่ากับ .37467 ซึ่งมีค่าสูง

เป็นอันดับ 2 รองจากกลุ่มที่ 2 ที่มีค่าเท่ากับ .41518 แต่อย่างไรก็ดี ในมาตรฐานที่ 10 นั้น ในกลุ่มหนึ่งก็ยังมีค่าสูงอยู่ ดังนั้นจึงถือว่าโรงเรียนที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 เป็นโรงเรียนที่มีระดับคุณภาพมาตรฐานสูงกว่ากลุ่มอื่น คือกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ทั้งนี้ อาจเป็นผลต่อเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนเหล่านั้นมีคุณภาพมาตรฐานด้านครูและด้านผู้บริหารสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัดจึงเป็นผลทำให้ คุณภาพมาตรฐานด้านผู้เรียนนั้นมีคุณภาพตามมาด้วย

จากการศึกษาของ ดุษฎี โยเหลา (2545) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยระดับบุคคลและระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยมีข้อค้นพบสรุปได้ว่าการที่โรงเรียนจะประสบความสำเร็จด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาต้องมีปัจจัยอย่างน้อย 2 ด้าน คือ 1) ด้านบรรยากาศในการทำงานทุกระดับต้องมีความร่วมมือ ความยอมรับ วางใจให้อำนาจตัดสินใจระหว่างชุมชน-โรงเรียน ผู้บริหาร-ครู-นักเรียน 2) ด้านความรู้ ทักษะ ความรู้สึกภูมิใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับกรรมการโรงเรียน และครู-อาจารย์ โดยปัจจัยในข้อแรกเป็นพื้นฐาน และเมื่อเพิ่มปัจจัยที่สอง เข้าไป ความสำเร็จของโรงเรียนด้านการประกันคุณภาพก็จะเกิดขึ้น จากงานวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบถึงปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินการประกันคุณภาพเกิดความสำเร็จคือการร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู หรือผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของผลการจัดกลุ่มในกลุ่มที่ 1 ซึ่งพบว่ามาตรฐานทั้งด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียนอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่มีความสอดคล้องกันจึงจัดกลุ่ม 1 เป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐาน

กลุ่มที่ 2 มีสมาชิกจำนวนโรงเรียน 100 โรงเรียน คิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 36 ของโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเด่นในมาตรฐานที่ 10 แต่ก็จะต้อง

คุณภาพในมาตรฐานด้านผู้บริหาร และด้านครู ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อกลุ่มที่ 2 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่ด้อยมาตรฐานด้านผู้บริหารและด้านครู”

จากผลการจัดกลุ่มโรงเรียน กลุ่มที่ 2 พบว่าโรงเรียนในกลุ่มที่ 2 นั้นเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐานสูงอยู่มาตรฐานเดียว คือมาตรฐานที่ 10 ซึ่งเมื่อเทียบกับอีกสองกลุ่มพบว่าสูงกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 ด้วย แต่เมื่อพิจารณาถึงค่ากลางเฉลี่ยมาตรฐานของมาตรฐานอื่นแล้วกลับพบว่า มาตรฐานด้านครูและด้านผู้บริหารนั้นมีค่าที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 พบว่า มาตรฐานด้านผู้บริหารในกลุ่มที่ 2 ต่ำที่สุดและเมื่อพิจารณาในมาตรฐานด้านผู้เรียนยกเว้นมาตรฐานที่ 10 ก็พบว่า ทุกมาตรฐานก็มีค่าค่อนข้างต่ำเช่นเดียวกันแต่ก็ไม่ถึงกับต่ำที่สุดในสามกลุ่ม ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากสาเหตุเดียวกันกับที่ได้อธิบายในกลุ่มที่ 1 ว่า หากมาตรฐานด้านครูและผู้บริหารมีคุณภาพมาตรฐานแล้วนั้น ก็ย่อมจะส่งผลไปยังมาตรฐานด้านผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานไปด้วย แต่หากว่ามาตรฐานด้านครูและผู้บริหารต่ำก็ย่อมจะส่งผลต่อคุณภาพมาตรฐานด้านผู้เรียนเช่นเดียวกัน เพราะครูและผู้บริหารถือว่าเป็นกระบวนการและปัจจัยที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน

กลุ่มที่ 3 มีสมาชิกจำนวนโรงเรียน 39 โรงเรียน คิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 14 ของโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะมีคุณภาพมาตรฐานใกล้เคียงกับกลุ่มที่ 2 แต่กลุ่มที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านผู้เรียนต่ำกว่าโดยเฉพาะในมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานที่ 5 และมาตรฐานที่ 9 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อกลุ่มที่ 3 ว่า “กลุ่มโรงเรียนที่ด้อยมาตรฐานด้านผู้เรียน”

จากผลการจัดกลุ่มพบว่า กลุ่มที่ 3 โดยภาพรวมแล้วมีคุณภาพมาตรฐานใกล้เคียงกับกลุ่มที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาในรายมาตรฐานแล้วพบว่ายังมีข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างกลุ่มที่ 3 กับกลุ่มที่ 2 คือ เมื่อพิจารณาในมาตรฐานด้านผู้เรียนก็จะพบว่า มีค่าที่ค่อนข้างต่ำ และเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นก็พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนในกลุ่มที่ 3 นั้นมีค่าต่ำสุด โดยเฉพาะในมาตรฐาน 10 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย

น้อยมากและน้อยกว่าทุกกลุ่ม ส่วนมาตรฐานด้านผู้บริหารในกลุ่มที่ 3 นั้น ก็มีค่าที่ค่อนข้างน้อย แต่เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ก็พบว่า ยังไม่น้อยที่สุดใน 3 กลุ่ม

และจากการศึกษาลักษณะของกลุ่มเพิ่มเติมทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่จะมาจากจังหวัดปัตตานี รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา ตามลำดับ และกลุ่มที่ 1 สมาชิกส่วนใหญ่จะสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) คิดเป็นร้อยละ 88.5 รองลงมาคือ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ท้องถิ่น) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สังกัดตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) และสังกัด สช. (อิสลาม) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ 2 สมาชิกส่วนใหญ่สังกัด สพฐ. คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงมาคือ สังกัด สช. (อิสลาม) สังกัดท้องถิ่น สังกัด สช. และสังกัด ตชด. ตามลำดับ และกลุ่มที่ 3 สมาชิกส่วนใหญ่จะสังกัด สพฐ. คิดเป็นร้อยละ 94.9 รองลงมาคือ สังกัดท้องถิ่น และสังกัด สช. โดยสังกัด ตชด. และสังกัด สช. (อิสลาม) ไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 เลย จากผลการจัดกลุ่มดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนสังกัด ตชด. และสังกัด สช. (อิสลาม) ไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 เลย ซึ่งกลุ่มที่ 3 มีลักษณะด้อยคุณภาพด้านผู้เรียน ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่าโรงเรียนโรงเรียนสังกัด ตชด. และสังกัด สช. (อิสลาม) ไม่ด้อยคุณภาพด้านผู้เรียนเลย เพราะยังมีโรงเรียนเรียนในสังกัดดังกล่าวที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 2 ซึ่งถือว่ยังเป็นโรงเรียนที่ด้อยคุณภาพอยู่

และเมื่อพิจารณาโรงเรียนแต่ละขนาด พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (S) จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 46.4 รองลงมา คือ กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 คิดเป็น ร้อยละ 40.1 และ 13.5 ตามลำดับ โรงเรียนขนาดกลาง (M) ส่วนใหญ่จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาคือกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.8 และ 16.3 ตามลำดับ โรงเรียนขนาดใหญ่ (L) ซึ่งมีอยู่ 5 โรงเรียนนั้น ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 ทั้ง 5 โรงเรียนคิดเป็น 100% ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (XL) ซึ่งมีอยู่ 1 โรงเรียนก็ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1

เช่นเดียวกันคิดเป็น ร้อยละ 100

จากผลการจัดกลุ่มและจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่กลาง และขนาดใหญ่พิเศษ จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 ทั้งหมดซึ่งกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพมาตรฐานในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย ตะปินตา (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 จากการศึกษา พบว่า ระดับการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การศึกษาและการเตรียมการ 2)การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา 3) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 4) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 5) การพัฒนาและปรับปรุง 6) การเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานที่กำหนดส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

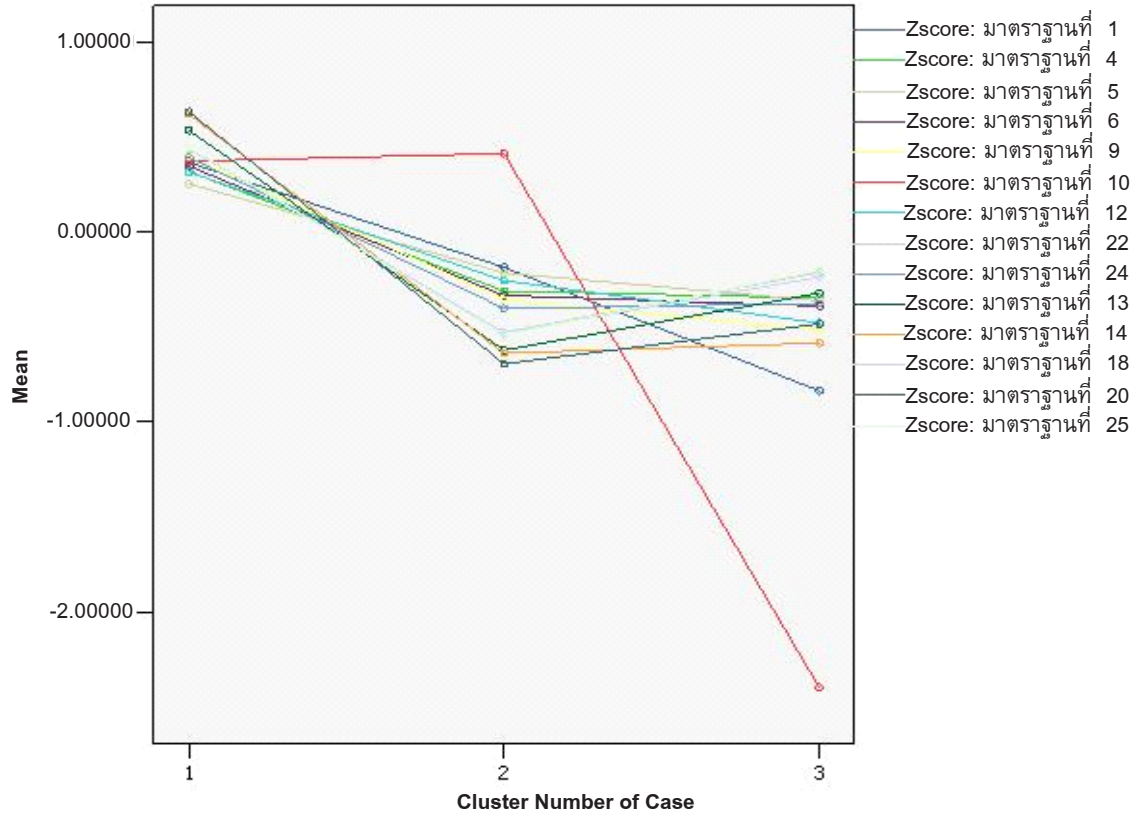
ทั้งนี้ ในการจัดกลุ่มโรงเรียนโดยใช้ผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนที่ประเมินตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 14 มาตรฐานนั้นมีข้อสังเกตว่ามาตรฐานที่ 10 นั้น เป็นมาตรฐานที่มีค่าที่ค่อนข้างจะผิดแปลกไปจากค่าของมาตรฐานอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ 2 นั้น จะสังเกตได้ว่าทุกมาตรฐานมีค่าที่ค่อนข้างต่ำ แต่มาตรฐานที่ 10 นั้น จะมีค่าที่สูงที่สุดอยู่มาตรฐานเดียว ทั้งนี้ อาจจะต้องศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานแต่ละมาตรฐาน หรือศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาเหตุผลว่าเหตุใดมาตรฐานที่ 10 จึงมีค่าที่สูงในขณะที่ มาตรฐานด้านอื่นมีค่าที่น้อยมากในโอกาสต่อไป

1.2 จากผลการจัดกลุ่มดังกล่าวผู้วิจัยได้ใช้เทคนิค การจัดกลุ่ม Cluster Analysis และใช้เทคนิค K-Means หรือการรวมกลุ่มแบบไม่เป็นขั้นตอน และใช้

คำนวณหาระยะห่างด้วยวิธี Euclidean Distance ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการค้นหาจำนวนกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดในการจัดกลุ่มดังกล่าว โดยการพิจารณาจากลักษณะ (Profile) ของแต่ละกลุ่มย่อยซึ่งผู้วิจัยได้แสดงกราฟค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ใช้แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มดังแผนภาพ 1

จากการพิจารณาแผนภาพที่ 1 พบว่า การจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่มจะได้สองกลุ่มที่มีความแตกต่างกันก็จริง แต่การจะศึกษาถึงลักษณะของแต่ละกลุ่มนั้นก็ค่อนข้างจะหยาบเกินไปซึ่งเมื่อคำนึงถึงการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์นั้นจะทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร คือไม่สามารถระบุลักษณะที่เด่นและด้อยของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นการไม่เหมาะสมหากจะนำผลการวิจัยที่จัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 2 กลุ่มไปใช้ประโยชน์จริง

เมื่อพิจารณาลักษณะของการจัดกลุ่มเป็น 5 กลุ่มพบว่า สามารถจัดกลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันก็จริง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละมาตรฐานภายในกลุ่มพบว่า ในกลุ่มเดียวกันนั้นมีความแตกต่างกันของระดับมาตรฐานค่อนข้างสูง และเมื่อคำนึงถึงการนำผลการจัดกลุ่มไปใช้ประโยชน์ต่อไปก็จะทำได้ยากเช่นกัน เพราะ การที่จะพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาพร้อมๆกันในทุกด้าน โดยอาศัยความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรุพท์ แสงงาม (2543) ที่ทำการศึกษารื่อง การประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี คือ ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากร นักเรียน สื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และปัจจัยที่ส่งผลกระทบหรือเป็นปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี คือ การเปลี่ยนบุคลากรของโรงเรียน สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของโรงเรียน ทักษะในการตรวจสอบและประเมินตนเอง ระบบการ

แผนภูมิ 1 ค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ใช้แบ่งกลุ่ม เมื่อกำหนดจำนวนกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม

ตรวจสอบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และความรู้ความเข้าใจในแนวทางการประกันคุณภาพ และจากงานวิจัยของอัมพร รัตนรัตน์ (2545) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านแหล่งการเรียนรู้ 2) ด้านกระบวนการและผลของการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารและการจัดการ 4) ด้านประเมินคุณภาพทางการศึกษา 5) ด้านนโยบายการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร และจากงานวิจัยของ ดวงใจ กฤตากร (2545) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาหลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ เรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน 2) การร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายใน 3) การให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน

นอกจากนี้ยังพบว่า งานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการโดยบุคลากรกลุ่มเดียวของโรงเรียน ทำให้บุคลากรอื่นๆ ไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควรดังนั้น ในการดำเนินการระยะต่อไป โรงเรียน

ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมเป็น คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาและร่วมทำงาน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน และเกิด ความรู้สึกร่วมกันเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันมิใช่แค่ ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยโรงเรียนอาจใช้วิธีให้บุคลากรใน สถานศึกษาหมุนเวียนกันรับผิดชอบงานด้านประกัน คุณภาพภายใน เพื่อให้บุคลากรเข้าใจในระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาและเข้าใจความสำคัญของ การทำงานเป็นทีม

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการที่จะส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพของ โรงเรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่จะส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพโดยตรงนั้นจะมุ่งเน้นการส่งเสริมการทำงาน ร่วมกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร ในโรงเรียน ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษา หรือชุมชน ทุกส่วนล้วนแต่เป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นตัวสนับสนุนให้ โรงเรียนดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนได้ อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาผลการจัดกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม และ 4 กลุ่ม ก็พบว่า การจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 4 กลุ่มนั้น จะได้กลุ่ม โรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ส่วนความแตกต่างของระดับ คุณภาพมาตรฐานในกลุ่มเดียวกันก็ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งถือว่าการจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 4 กลุ่มนั้น ก่อนข้างจะมี ความเหมาะสม แต่เมื่อเทียบกับการจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่มแล้ว พบว่า การจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่มนั้นจะได้ กลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน และระดับตัวแปรในแต่ละ มาตรฐานมีความใกล้เคียงกันมาก ถึงแม้ว่าในมาตรฐานที่ 10 ในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จะมีความใกล้เคียงกันมาก ก็ไม่ถือว่าเป็นการสร้างควมลำบากในการที่จะนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ในลำดับต่อไป จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกการจัดกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการศึกษาเพื่อ การประเมินภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 14 มาตรฐาน

จากผลของการศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่า มาตรฐานที่ 10 ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานอื่น ถึง 4 มาตรฐานด้วยกัน ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่สามารถ อธิบายถึงลักษณะของกลุ่มที่ 2 ที่พบว่าขณะที่มาตรฐาน อื่นๆมีค่าน้อยมากแต่มาตรฐานที่ 10 กับมีค่าสูงที่สุด แต่หากจะศึกษาถึงสาเหตุว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นคงต้อง มีการศึกษาในเชิงคุณภาพ หรือเชิงปริมาณที่ใช้ข้อมูลที ละเอียดยาวขึ้นในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษางานวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยการจัดกลุ่มจะเป็นกรอบที่ช่วย ในการกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มต่างกันซึ่งจะมีลักษณะเด่น และลักษณะด้อยที่ต่างกันด้วย

1.2 ผลการศึกษาการจัดกลุ่มเป็นข้อมูลให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบในการตัดสินใจว่าควร จะมีการพัฒนาโรงเรียนโดยเน้นการพัฒนามาตรฐาน ด้านใดเป็นหลักซึ่งต้องคำนึงถึงลักษณะและความแตกต่าง ของโรงเรียนในแต่ละกลุ่ม

1.3 ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของมาตรฐาน ทั้ง 14 มาตรฐานจะเป็นส่วนที่ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาโรงเรียนเหล่านี้ได้ทราบว่าการพัฒนาคุณภาพ ของโรงเรียนในมาตรฐานด้านใดที่สามารถพัฒนาควบคู่ กันไปได้และจะเป็นตัวเสริมซึ่งกันและกันและในทางกลับ กันก็จะทำให้ทราบว่ามาตรฐานตัวใดที่ควรมุ่งแยกพัฒนา จากมาตรฐานอื่นเพราะไม่ได้มีความสัมพันธ์กัน

1.4 จากผลการจัดกลุ่มทำให้ทราบถึงลักษณะ เด่นและลักษณะด้อยของแต่ละกลุ่มโรงเรียน ซึ่งจะเป็น ข้อมูลที่ช่วยให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการ พัฒนาโรงเรียนที่มีลักษณะด้อยก่อนกลุ่มโรงเรียนที่มี คุณภาพมาตรฐานในระดับดี ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยในการ ประหยัดทั้ง เวลา และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดที่ใช้ ในการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ พร้อม ๆ กันไปด้วย

1.5 หน่วยงานที่เป็นต้นสังกัดของโรงเรียนที่ได้รับการจัดกลุ่ม สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการจัดกลุ่มไปอ้างอิงในการช่วยพัฒนา หรือสนับสนุนโรงเรียนในสังกัดของตนโดยสามารถพัฒนาได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงและตรงกับความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนกลุ่มนั้นๆ

1.6 หน่วยงานระดับจังหวัด เช่นระดับเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีโรงเรียนในความรับผิดชอบดูแลเป็นจำนวนมาก สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการจัดกลุ่มโรงเรียนมาจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดของตน เพื่อพัฒนาได้ตรงกับความต้องการของแต่ละกลุ่มซึ่งบางกลุ่มอาจต้องการการพัฒนาอย่างเร่งด่วนมากกว่ากลุ่มอื่น

1.7 โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีคุณภาพมาตรฐานระดับดีนั้นสามารถเป็นโรงเรียนต้นแบบให้กับโรงเรียนที่ยังด้อยคุณภาพในมาตรฐานต่างๆ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความสะดวกในการที่โรงเรียนที่ต้องการจะไปศึกษาดูงานยังโรงเรียนต้นแบบ ที่มีคุณภาพและมาตรฐานที่ตนเองต้องการ

1.8 จากผลการจัดกลุ่มซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มโดยกำหนดจำนวนกลุ่มตั้งแต่ 2 กลุ่มถึง 5 กลุ่มนั้น ผลจากการจัดกลุ่มสามารถใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมได้ หากโรงเรียนหรือหน่วยงานใดต้องการที่จะใช้ข้อมูลในการจัดกลุ่มโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม 3 กลุ่ม 4 กลุ่ม หรือ 5 กลุ่ม ที่สามารถเป็นประโยชน์ในการพัฒนาโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ก็สามารถนำข้อมูลที่ได้จากผลการจัดกลุ่มไปใช้ประโยชน์ได้เลย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาโดยใช้กลุ่มโรงเรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้นเช่นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2.2 ในการศึกษาการจัดกลุ่มโรงเรียนอาจใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในการจัดกลุ่ม เช่น ความรู้ความสามารถด้านต่างๆ เจตคติด้านต่างๆ ซึ่งจะเป็นด้านใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับเป้าหมายในการจัดกลุ่ม

2.3 ในการจัดกลุ่มโรงเรียนหากจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาควรจะนำข้อมูลในส่วนของผลการประเมินรายตัวบ่งชี้มาช่วยในการจัดกลุ่มเพื่อความละเอียดในการวิเคราะห์การจัดกลุ่มและความหลากหลายในการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมล สุตประเสริฐ. (ม.ป.ป.). ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา:ระดับก่อนอุดมศึกษา. รายงานเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเพื่อพิจารณาประกอบในการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ... (ออนไลน์). มีที่: <http://www.onec.go.th/publication/4011001/edlaw1.html> สืบค้นเมื่อ: [25 ธันวาคม 2549]
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กลุ่มงานแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง. (2550). สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) (สำเนา).
- ฉัตรชัย ต๊ะปิ่นตา. (2544). การเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดุขฎิ โยเหลา, อ้อมเดือน สดมณี และวันเพ็ญ วรวงศ์พงศา. (2545). ปัจจัยระดับบุคคลและระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1: งานวิจัยส่วนบุคคล ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภททั่วไป จากคณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 (สำเนา).

- ดวงใจ กฤดากร. (2545). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา หลังการได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บทบาททางการศึกษาของสื่อมวลชน. (ม.ป.ป.). (ออนไลน์). มีที่: <http://web.udru.ac.th/~boonpan/1031204/Mass03.html> สืบค้นเมื่อ: [25 ธันวาคม 2549]
- พิสนุ ฟองศรี. (2549). วิจัยทางการศึกษา “แนวคิดทฤษฎี”. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2546). กฎกระทรวง ว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546. (ออนไลน์). มีที่: <http://kormor.obec.go.th/kod/kod018.pdf>. สืบค้นเมื่อ: 15 พฤษภาคม 2550.
- วิรุพห์ แสงงาม. (2543). การประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (ออนไลน์). มีที่: <http://www.onec.go.th/Act/law2542/law2542.pdf> สืบค้นเมื่อ: [15 พฤษภาคม 2550].
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2545). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สมศ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1. (2549). สมศ.เผยแพร่ผลการศึกษาระดับพื้นฐานโคมา. จากหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 23 สิงหาคม 2549. (ออนไลน์). มีที่: [www.pyo1.obec.go.th/kmc/modules.php?name=News&file=article&sid=367-22k-Knowledge Management Center](http://www.pyo1.obec.go.th/kmc/modules.php?name=News&file=article&sid=367-22k-Knowledge%20Management%20Center) สืบค้นเมื่อ: [27 พฤศจิกายน 2549].
- สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12. (2548). วิวัฒนาการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. ยะลา: สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). ทำอย่างไรเพื่อไปถึงมาตรฐานการศึกษา (เอกสารแนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” แนวทางประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา). (ออนไลน์). มีที่: <http://www.pyo1.obec.go.th/kmc/modules.php?name=News&file=article&sid=312> สืบค้นเมื่อ: [27 พฤศจิกายน 2549].
- อัมพร รัตนรัตน์. (2545). การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา. ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (ออนไลน์). มีที่: http://dcms.thailis.or.th/dcms/basic.php?institute_code=54&option=show&bib=1073&query=Indicators&doc_type=0 สืบค้นเมื่อ: [6 สิงหาคม 2550].
- อัมมาร สยามวาลา และคณะ. (2549). รายงานของคณะอนุกรรมการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์. ม.ป.ท. (สำเนา).